

شورای بین‌المللی داوری تجاری
راهنمای شورای بین‌المللی داوری تجاری برای تفسیر
پیمان ۱۹۵۸ نیویورک:
کتابچهی قضاات

با همکاری دیوان دائمی داوری
کاخ صلح، لاهه (هلند)

مترجمان:

دکتر سید حسین عابدیان

قاضی دیوان داوری دعاوی ایران و ایالات متحده آمریکا (لاهی، هلند)

مستشار سابق دیوان عالی کشور

عضو هیأت علمی مدعو دانشکدهی حقوق دانشگاه شهید بهشتی

رضا افتخار

مشاور حقوقی دیوان داوری دعاوی ایران و ایالات متحده آمریکا



مجلسد اطلاعات و پژوهشای حقوقی

تهران-۱۳۹۴

سرشناسه	عابدیان، میرحسین، ۱۳۴۱.
عنوان و نام پدیدآور	راهنمای شورای بین‌المللی داوری تجاری برای تفسیر پیمان ۱۹۵۸ نیویورک: کتابچه‌ی قضات/ مترجمان: میرحسین عابدیان، رضا افتخار.
مشخصات نشر	تهران: مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۱۷۰ ص
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۴۰-۰۱-۹
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	داوری و آراء.
موضوع	تعارض قوانین -- داوری و آراء.
شناسه روده	افتخار، رضا، مترجم.
رده بندی کتب	K۲۴۰۰
رده بندی دیوب	۳۴۱.۸۱۱

با مراجعه به فروشگاه اینترنتی شهردانش از مزایای خرید آنلاین و تخفیف ویژه برخوردار شوید

www.shahredanesh.com

عنوان	راهنمای شورای بین‌المللی داوری تجاری برای تفسیر پیمان ۱۹۵۸ نیویورک: کتابچه‌ی قضات
مترجمان	دکتر میرحسین عابدیان - رضا افتخار
ناشر	مؤسسه مطالعات و پژوهشهای حقوقی شهر دانش
نوبت چاپ	اول
تاریخ چاپ	۱۳۹۴
شمارگان	۱۰۰۰ جلد
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۸۰۴۰-۰۱-۹
بهاء (با جلد سخت)	۱۷۰۰۰ تومان

حق چاپ محفوظ است.

تهران - خیابان کریم خان زند - خیابان سنایی - خیابان نهم - خیابان گیلان - پلاک ۵
 کد پستی ۱۵۸۵۷۴۳۱۱ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۴۵۳۹ تلفن: ۸۸۸۱۱۵۸۱ نمابر: ۸۸۸۱۱۵۸۰
 Email: publication@sdil.ac.ir <http://www.sdil.ac.ir>

منتشره توسط شورای بین‌المللی داوری تجاری

© شورای بین‌المللی داوری تجاری (سال ۲۰۱۱ میلادی)

تمامی حقوق محفوظ است

شورای بین‌المللی داوری تجاری (ایکا) استفاده از این کتاب جهت مقاصد آموزشی و ترویج داوری را ترویج می‌نماید. بنابراین، تکثیر و یا تهیه‌ی روگرفت از این راهنما مجاز است، مشروط به این که تکثیر دقیق و بدون ایجاد تغییر و به شیوه‌ای غیر گمراه‌کننده بود و حق تألیف و حق نشر ایکا مورد تصدیق قرار گیرد. برای کسب اطلاعات بیشتر، لطفاً از طریق آدرس icca@pca-cpa.org با ما تماس بگیرید.

International Council for Commercial Arbitration

www.arbitration-icca.org

ISBN: 978-90-821478-5-8

© International Council for Commercial Arbitration (ICCA). All rights reserved.

The International Council for Commercial Arbitration (ICCA) wishes to encourage the use of this Guide for teaching purposes and for the promotion of arbitration. Accordingly, it is permitted to reproduce or copy this Guide, provided that the Guide is reproduced accurately, without alteration and in a non-misleading context, and provided that ICCA's authorship and copyright are clearly acknowledged.

For further information, please contact us at icca@pca-cpa.org.

مقدمه مترجمان

بیاره از نویسندگان و علمای حقوق در بیان مزایای داوری بین‌المللی نسبت به حل و فصل اختلافات از طریق دادگاه‌های ملی از ویژگی‌هایی همچون سرعت بالاتر، هزینه‌ی پایین‌تر، محرمانگی و مواردی از این قبیل نام برده‌اند.

با وجود این، به حتمی برخی دیگر از صاحب‌نظران، با در نظر گرفتن واقعیت‌های گوناگونی در علم داوری بین‌المللی، این روش حل و فصل اختلافات از جهت مواردی چون سرعت و هزینه (و حتی در برخی موارد محرمانگی) در اکثر مواقع در عمل فاقد مزیت چشم‌گیری نسبت به دادگاه‌های ملی است و حتی در مواردی از آن نامساعدتر هم می‌باشد.^۱

در عین حال به زعم بسیاری از نویسندگان به نام، یکی از مزایای واقعی، و چه بسا ارزشمندترین و عینی‌ترین مزیت داوری نسبت به رسیدگی توسط دادگاه‌های ملی، سرعت و سهولت بیشتر در شناسایی و اجرای موافقت‌نامه و آراء داوری است. بر اساس مطالعه‌ی تجربی و نمونه‌گیری آماری صورت گرفته توسط یکی از فعالان حوزه‌ی داوری بین‌المللی، به عقیده بیش از ۸۰٪ شرکت کنندگان در داوری‌های بین‌المللی (اعم از داوران، وکلاء و مشاوران حقوقی) در یک برهه‌ی زمانی خاص، قابلیت اجرای آراء داوری در سطح بین‌المللی، در کنار رعایت بیشتر عملی طرفی،

^۱ P Friedland, *Arbitration Clauses for International Contracts* (Juris Publishing Inc., New York 2007) 8-9, 35-36; N Blackaby & C Partasides (eds), *Redfern and Hunter on International Arbitration* (OUP, Oxford 2009) 34-36.

مهم‌ترین مزایای داوری نسبت به رسیدگی قضایی در دادگاه‌های ملی هستند.^۲ وجود این مزیت برای داوری در اصل مرهون پیمان نیویورک در مورد شناسایی و اجرای آراء داوری خارجی است که در سال ۱۹۵۸ میلادی در نیویورک منعقد شده است.^۳

از جمله مهم‌ترین دلایل کسب این امتیاز توسط پیمان نیویورک می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: الف) در مقایسه با پیمان نیویورک که یک سند فراگیر برای شناسایی و اجرای موافقتنامه‌های داوری در سطح جهانی است، برای شناسایی و اجرای موافقتنامه‌های راجع به صلاحیت دادگاه‌های ملی، صرفاً ترتیبات بخشی و منطقه‌ای بسیار کم محدودی نظیر پیمان ۱۹۲۹ ورشو در خصوص حمل و نقل هوایی و اصلاحات بعد از آن و نیز مقررات بروکسل یک مصوب ۲۰۰۱ وجود دارد؛ ب) در حالی که پیمان نیویورک مبنای اجرای آراء داوری صادره در اکثر نقاط جهان را در ۱۵۴ کشور فراهم می‌آورد،^۴ به جز یک سری ترتیبات محدود دوجانبه

^۲ C. Buhning-Uhle, 'A Survey on Arbitration and Settlement in International Business Disputes' in C. Dratzenal & K. Naimark (eds), *Towards a Science of International Arbitration: Collected Empirical Research* 31, 35 (Kluwer Law International, The Hague 2003), 25 et seq.

^۳ GB Born, *International Arbitration: Law and Practice* (Kluwer International, the Netherlands 2012) 11-2; C. Buhning-Uhle, (note 2 above) 35.

علاوه بر پیمان نیویورک، پیمان‌های بین‌المللی دوجانبه و چندجانبه در زمینه شناسایی و اجرای آراء و موافقتنامه‌های داوری وجود دارد. البته هیچکدام از این پیمان‌ها به لحاظ ضریب موافقت و تعداد اعضا قابل مقایسه با پیمان نیویورک نیست. «پیمان اروپایی ۱۹۶۱ در خصوص داوری تجاری بین‌المللی» و «پیمان ۱۹۷۵ داوری تجاری بین‌المللی میان کشورهای آمریکایی» موصوف به «پیمان پاناما»، از جمله موافقت‌ترین ترتیبات چندجانبه بین‌المللی در این حوزه هستند که علاوه بر شناسایی و اجرای موافقتنامه‌ها و آراء داوری، سایر مسائل راجع به فرایند تشکیل و برگزاری رسیدگی داوری را نیز پوشش می‌دهند. شایان ذکر است که تمامی اعضای این دو پیمان مهم منطقه‌ای، همزمان عضو پیمان نیویورک نیز هستند.

^۴ با الحاق کشور آفریقایی جمهوری دموکراتیک کنگو به پیمان نیویورک، تعداد اعضای این پیمان تا پایان فوریه ۲۰۱۵ به ۱۵۴ کشور رسیده است.

و منطقه‌ای، نظیر مقررات بروکسل یک، چنین امتیاز ارزشمندی در مورد اجرای آراء صادره توسط دادگاه‌های ملی در سایر کشورها وجود ندارد.

پیمان نیویورک با ایجاد این دستاورد بزرگ برای داوری بین‌المللی و با وضع مقررات منعطف‌تر نسبت به اسناد مشابه قبلی (پروتکل ۱۹۲۳ ژنو در مورد شروط داوری در دعاوی تجاری و همچنین پیمان ۱۹۲۷ ژنو در خصوص اجرای آراء داوری خارجی)، از استقبال گسترده‌ای در میان کشورهای عضو و غیر عضو سازمان ملل متحد برخوردار شده است. از جمله شواهد کامیابی این پیمان می‌توان به موارد آتی اشاره نمود: الف) پس از سازمان تجارت جهانی، در میان ترتیبات بین‌المللی راجع به حقوق تجارت و سرمایه‌گذاری بین‌المللی، پیمان نیویورک سرقی به خود اختصاص داده است. ب) بر خلاف سایر پیمان‌های بین‌المللی راجع به تجارت و سرمایه‌گذاری بین‌المللی، تقریباً تمامی اقتصادهای معظم در جهان به این پیمان پیوسته‌اند؛^۵ ج) بر خلاف برخی پیمان‌های مشابه در خصوص داوری بین‌المللی، هیچ کشوری به جهت نارضایتی از مقررات این پیمان از آن خارج نگردیده است.

چنانکه از عنوان پیمان به خوبی استفاده می‌شود، موضوع اصلی و اساسی این سند، شناسایی و اجرای موافقتنامه‌ها و آراء داوری تجاری است. بنابراین بر خلاف قانون نمونه آنسیترال که به قاعده گذاری در خصوص تشکیل و اداره جریان داوری

^۵ برای مثال کشورهای تأثیرگذار و مهمی نظیر برزیل، هندوستان، مکزیک، آفریقای جنوبی، الجزایر، تایلند و ایران تاکنون به پیمان ۱۹۶۵ واشنگتن راجع به حل و فصل اختلافات ناشی از سرمایه‌گذاری بین دولت‌ها و اتباع سایر دول («پیمان ایکسبد») پیوسته‌اند. پیمان ۱۹۸۰ وین در خصوص رفع بین‌المللی کالانیز از عضویت کشورهای مهم بسیار زیادی نظیر انگلستان، هندوستان، آفریقای جنوبی، ایران، الجزایر، مالزی و اندونزی بی‌بهره است. سازمان جهانی تجارت نیز همچنان اقتصادهای مهمی نظیر الجزایر، ایران، افغانستان و صربستان را به عنوان عضو رسمی در اختیار ندارد.

^۶ برای مثال در خصوص پیمان ایکسبد که یکی از موفق‌ترین اسناد بین‌المللی در حوزه‌ی داوری بین‌المللی بوده است، کشورهای بولیوی در سال ۲۰۰۷، اکوادور در سال ۲۰۰۹ و ونزوئلا در سال ۲۰۱۲ به دلایل متعدد از عضویت در پیمان خارج شده‌اند.

و صدور رأی می‌پردازد، پیمان نیویورک، رسالت بنیادین خود را در یکنواخت‌سازی قوانین و رویه‌های شناسایی و اجرای آراء و موافقتنامه‌های داوری می‌بیند. همانگونه که در متن کتاب ملاحظه خواهید نمود، پیمان نیویورک با ایجاد یک سری اصلاحات بنیادین در اسناد بین‌المللی مورد اشاره در فوق (پروتکل و پیمان ژنو) و تلفیق هنرمندانه‌ی آن‌ها، در نیل به هدف تقریب و یکنواخت‌سازی قوانین و رویه‌ها به توفیقات شایان توجهی دست یافته است. اصلاحات محوری پیمان نیویورک در نظام شناسایی و اجرای موافقتنامه‌ها و آراء داوری خارجی عبارتند از: محض نمودن بار اثبات غیر صحیح بودن رأی داوری به دادباخته، به رسمیت شناختن آراء داوری طرفین در خصوص انتخاب فرآیند داوری و قانون حاکم بر موافقتنامه‌ی داوری، حذف شرط ارائه‌ی روانامه‌ی مضاعف.^۷

این پیمان هم‌اکنون به شناسایی و اجرای اکثر قریب به اتفاق آراء داوری تجاری بین‌المللی و بخش قابل توجهی از آراء داوری سرمایه‌گذاری بین‌المللی به کار می‌رود. در واقع در حوزی سرمایه‌گذاری بین‌المللی، به جز آراء صادره توسط ایکسید، تمامی آراء صادره توسط داوری‌های موردی مشمول قواعد آنسیترال و غیر از آن و نیز آراء صادره توسط داوری‌های سازمانی اعم از اتاق بازرگانی بین‌المللی، اتاق بازرگانی استکهلم، دیوان داوری بین‌المللی لندن، حتی قواعد امکانات اضافی ایکسید، بر اساس و در چارچوب پیمان نیویورک شایان اجرا می‌شوند.^۸

متعاقب تصویب قانون داوری تجاری بین‌المللی در سال ۱۳۷۰ که تا حدود زیادی با قانون نمونه‌ی آنسیترال همسو بود،^۹ قانونگذار ایران در فروردین ماه سال ۱۳۸۰، ضمن استفاده از امکان اعمال حق رزرو تجاری بودن و عمل متقابل^{۱۰} تصویب

^۷ Double exequatur.

^۸ A Reinisch, 'Austria' in C Brown (ed), *Commentaries on Model Investment Treaties* (OUP, Oxford 2013) 43; R Dolzer & C Schreuer, *Principles of International Investment Law* (OUP, Oxford 2012) 310.

^۹ سیفی، جمال، قانون داوری تجاری بین‌المللی ایران همسو با قانون نمونه داوری آنسیترال، مجله‌ی حقوقی بین‌المللی، شماره‌ی ۲۳، پاییز و زمستان ۱۳۷۷.

قانون الحاق دولت جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون شناسایی و اجرای احکام داوری خارجی تنظیم شده در نیویورک به تاریخ ۱۰ ژوئن ۱۹۵۸ میلادی (۱۳۳۷/۴/۳ هجری شمسی)، دومین گام مثبت را در جهت همگرایی هر چه بیشتر نظام حقوقی ایران با داوری بین‌المللی برداشت.

با پیوستن ایران به پیمان نیویورک و ارجاع پرونده‌های شناسایی و اجرای موافقتنامه‌ها و آراء داوری خارجی به دادگاه‌های ملی در ایران، شایسته است که تمامی قضات مأمور به رسیدگی به این گونه پرونده‌ها در خصوص نحوه‌ی اعمال مقررات این پیمان اطلاعات مکفی را کسب نمایند، چرا که پس از الحاق رسمی ایران به این پیمان متعاقب وضع یک قانون داخلی توسط مجلس شورای اسلامی، نحوه‌ی اجرای پیمان در ایران، و در حقیقت موضع نظام قضایی ایران در تفسیر مقررات پیمان، در قضاوت و اجرای بازتاب بین‌المللی است. از طریق آراء قضات دادگاه‌ها تعیین می‌شود. مضافاً در راستای هدف یکنواخت‌سازی پیمان، دادرسان دادگاه‌های ایران باید ضمن مطالعه‌ی آراء سایر و رویه‌ساز صادر شده توسط محاکم سایر اعضای پیمان، نقش خود در تحقق هر چه بیشتر این یکنواخت‌سازی را به شایستگی ایفاء نمایند.

در عین حال با توجه به اهمیت فوق‌العاده و نقش پررنگ بسته این پیمان در نظام حقوقی تجارت و سرمایه‌گذاری بین‌المللی، ضرورت آشنایی با پیمان نیویورک تنها مختص قضات نیست. تمام اشخاصی که به نحوی از انحاء با دادرری بین‌المللی در تعامل هستند، اعم از داوران، وکلاء و مشاورین حقوقی و استادان اشخاصی که مباحث راجع به داوری را در حیطه‌ی علاقه‌مندی و یا رشته‌ی تخصصی خود می‌بینند، اعم از اساتید دانشگاه و دانشجویان حقوق، باید آشنایی هر چه بیشتر با این پیمان، مقررات و رویه‌های آن را وجهه‌ی همت خود قرار دهند. همچنین شایسته است که دست اندر کاران ذیربط تهیه، تدوین و تصویب قانون که در قوای سه گانه مشغول به فعالیت هستند، ضمن مطالعه‌ی رویه‌ها، تحولات و به روز رسانی‌های

مفید مقررات پیمان و مقررات مرتبط با پیمان، به شکل مقتضی اقدام به اصلاح و یا تکمیل قوانین داخلی موجود بنمایند.

مدونین این کتاب کوشیده‌اند تا اصول و قواعد اساسی حاکم بر پیمان نیویورک در خصوص شناسایی و اجرای موافقتنامه‌ها و آراء داوری خارجی را با زبانی ساده و تا حد امکان با مراجعه به پرونده‌های مشهور و روبه‌ساز توضیح دهند. در عین حال، بدیهی است که کسب آشنایی کامل‌تر و دقیق‌تر با پیمان نیویورک، قواعد و اصول آن، حمای اعمال آن در عمل تنها با مطالعه‌ی منابع جامع‌تر و تفصیلی‌تر میسر خواهد بود.

امید است که به‌وسیله‌ی عمر گامی باشد در جهت آشنایی هر چه بیشتر علاقه‌مندان داوری بین‌المللی با قواعد حاکم بر شناسایی و اجرای آراء و موافقتنامه‌های داوری خارجی و زمینه‌ای باشد برای ته‌اید ادبیات حقوقی بیشتر در کشورمان در حوزه‌ی داوری بین‌المللی.

دکتر میر حسین عابدیان

رضا افتخار

اسفند ۱۳۹۳